

DEMOKRACIJA

»Evropa je ponosna na svojo preteklost, še ponosnejša mora biti na svojo bodočnost.«

PAUL - HENRI SPAAK

Leto XV. - Štev. 3

Trst - Gorica, 1. februarja 1961

Izhaja 1. in 15. v mesecu

Predsedniška zamenjava v ZDA

Ob sleherni demokratični zamenjavi vodilnih osebnosti padajo ocene in sodbe tistih, ki odhajajo in napovedi vseh vrst o njihovih naslednikih. Sedanja zamenjava svetovne politične osebnosti države voditeljske svobodnega sveta pa pomeni za ameriško ljudstvo in posredno tudi za ves ostali svobodni svet uvod v novo obdobje. Sedemdesetletni general Dwight Eisenhower je zapustil mesto državnega glavarja Združenih držav in ga prepustil 43 letnemu nasledniku, bivšemu senatorju, Johnu Fitzgeraldu Kennedyju.

Stvar Američanov je, da ocenjujejo uspehe in neuspehe odstopivšega predsednika. To je ameriški tisk tudi storil - in to ne nekritično, vendar z vzgledno oliko in zaslužnim spoštovanjem. List »New York Times« je v tej zvezi napisal, da je bil odhajajoči predsednik v teku osmih let svojega predsednikovanja bolj miroljuben sodnik kot reformator in je to svojo vlogo tudi z največjo vestnostjo izpolnil.

V trenutku slovesa pa Evropa ne sme pozabljati, da nam je bil predsednik v času svojega delovanja ohranil mir, čeprav tudi sam ni prikrival svojega razočaranja nad nezadovoljivimi izidi nekaterih svojih naporov za oslabevanje mednarodne napetosti. Ne smemo nadalje pozabljati, da je berlinska kriza izbruhnila sredi njegovega drugega predsedniškega obdobja in da so Združene države s svojimi zavezniški uspešno odbile Hruščev napad. To zaslugi je odhajajočemu predsedniku potrdil sredi maja 1960 sam Nikita Hruščev s torpediranjem vrhunske konference. In končno ne smemo pozabiti, da se Evropi v zadnjih osmih letih ni slabo godilo, čeprav se vse evropske želje niso mogle izpolniti.

Naslednik odstopivšega državnega predsednika, Kennedy, se je ameriškomu narodu in vsej svetovni javnosti predstavil s svojim briljantnim otvoritvenim govorom, ki ga prinašamo v glavnih zamislih.

Otvoritveni govor novega predsednika Združenih držav je bil predvsem posvečen zunanjemu svetu, precejšen del komunističnemu. Prva misel novega predsednika je veljala starih zavezniškim Združenih držav in organizaciji NATO, katerih kulturne in duhovne vrline izvirajo iz istih vrelcev, ki so napajali tudi Ameriko. Zaveznikom je Kennedy zagotovil lojalnost in zvestobo. Geslo je enotnost. Razdvojenemu svetu po Aziji in Afriki je Kennedy povedal, da bodo Zdržene države skrble, da te dežele ne zaidejo iz kolonializma pod kako drugačno tiranijo. Tem deželam je s strani Združenih držav zajamčena polna toleranca. »Mi ne pričakujemo, da bodo te dežele vedno stale ob naši strani; pričakujemo pa, da bodo vedno branile svojo svobodo.« Za njih razvoj jim Združene države ne bodo pomagale zato, da bi s tem izrinile komuniste ali si v Združenih narodih zagotovile njihove glasove, ampak zato, ker jim je pomoč potrebna. »Če

svobodna družba ne more pomagati množici revnih in potrebnih, potem tudi ne bo rešila tistih, ki so bogati.«

Za Latinsko Ameriko je Kennedy označil novo Monroeovo doktrino. Mirno revolucijo proti revščini bo Amerika vodila; vendar pa ta celina ne sme postati plen sovražnih sil. Združene države se bodo umele skupno z vsemi deželami zahodne poloble postaviti v bran proti vsakemu napadu in prevratništvu. »Sleher- nik naj ve, da je zahodna obla odlična ostati v svoji hiši, ostati lastna gospodinja.« Združeni narodi ne morejo biti forum za medsebojno zmerjanje, ampak »ščit novih in slabotnih«.

Na naslov komunističnega bloka je Kennedy naslovil zahtevo, »naj prično z novega«, preden bi temne sile razbojništva pripeljele človeštvo v samouničenje. Kennedy je izključil sleherno zahodno šibkost. Zasliševalno strategijo je treba ohraniti; ali tekmovalno za zavarovanje prednosti v današnjem ravnotežju strahu je potrebno ustaviti. V strahu se je nemogoče pogajati, pogajanja pa se ne smemo bati. Kot prvo je treba v džungli nezupanja zgraditi mostičke sodelovanja, s pomočjo osredotočenja v tistih vpraša-

njih, za katere obstojajo skupne koristi in to s točnimi in resnimi predlogi za nadzorstvo oboroževanja. V tej zvezi je predsednik omenil, da se taki predlogi pojavljajo prvič, s čemer je očitno želel izraziti svoje negodovanje nad dosedanjimi poskusi. Koženo naj bi se na področju vsemirskih raziskovanj, pri pobujanju bolezni in v trgovskem poslovanju doseglo sodelovanje. Predsednik si za dosego teh ciljev ne dela utvar. Morda bo potrebno eno človeško pokolenje, da se ti cilji uresničijo. »Pričeti pa je treba.«

Ameriškomu narodu svetuje Kennedy, da tudi nadalje v upanju, potrpečljivo in odločno prenaša bremena dolgega boja in naj ne obupuje. »Ne sprašujte, kaj bo dežela za vas storila; sprašujte, kaj vi lahko za to deželo doprinesete, je zaključil Američanom. Ostalemu svetu pa je dejal: »Ne sprašujte, kaj bo Amerika za vas storila; sprašujte, kaj mi skupno lahko storimo za svobodo.«

Kennedyjev otvoritveni govor vsebuje mnoge misli, ki so jih njegovi sodelavci pred in po volitvah večkrat izrekli. So to smernice zunanjepolitičnega kurza uprave, ki je prevzela odgovornost za usodo Amerike in vsega svobodnega sveta.

KD in slovenske občine

»Prora«, mesečnik, ki ga izdaja tržaška Krščanska demokracija, je v svoji decembrski številki objavila članek, s katerim je opredelila svoje mnenje glede politične vloge demokratičnih Slovencev na Tržaškem. Članek ni podpisan in ker je izšel v uradnem glasilu tržaškega vodstva večinske vladne stranke, ga lahko upravičeno smatramo za izraz strankinega stališča o tem vprašanju.

Kaj torej misli tržaško vodstvo krščanske demokracije o demokratičnih Slovencih in kako sodi o svojem lastnem odnosu do slovenskih volivcev?

Italijanski krščanski demokrat je predvsem ugotavljajo, da s svojim samostojnim nastopom v slovenskih občinah tržaške okolice pri zadnjih upravnih volitvah

niso preprečili ostvartve morebitnih demokratičnih večin, ki bi nekomunističnim Slovincem omogočile, da bi dobili pozame ne občine v svoje roke. Nasprotno, demokratičnim Slovincem očitajo, da niso znali nikjer učinkovito in uspešno kljubovati komunistični premoči. Pozicije, ki so jih demokratični Slovenci imeli v Nabrežini in Dolini, so bile nepristne, ustvarjene v povezavi s titovci. Čim je v marksističnem taboru zopet prišlo do solidarnosti ter so titovci in kominformisti obnovili skupno fronto, so bili demokratični Slovenci potisnjeni v položaj manjšin. Na zadnjih volitvah niso v nobeni občini mogli upati na zmago. Zato se, po sodbi »Prora«, ne more trditi, da bi samostojne liste Krščanske demokracije v slovenskih občinah koristile komunistom in ško, davale demokratičnim Slovincem. Tega ni bilo v Nabrežini, kjer so demokratični Slovenci pred komunisti »odkriti položili orožje« in je bila »obramba demokratičnih vrednot« zaupana KD; ni bilo v Dolini, kjer se demokratični Slovenci »lahko pri- tožujejo kvečjemu, da je KD ogrožala njihov manjšinski položaj; ni bilo v Zgoniku.

Zaključek sklepanja je enostaven in jasen: ker so se demokratični Slovenci izkazali za resposobne, da bi sami razbili komunistični monopol v občinah tržaške planote, se je Krščanska demokracija odločila, da nastopi in se tudi v obrobni predelih pokrajine sama bori proti komunizmu. Takšno je torej mnenje tržaške krščanske demokracije. Dobro je, da ga poznamo in nujno, je, da z njim računamo.

Pripomnili bi, da se tržaška Krščanska demokracija nikjer ne sprašuje, zakaj so demokratični Slovenci pravzaprav napram komunistom v tako težkem položaju. Če bi se le površno dotaknili tega problema, bi morala nujno ugotoviti, da je to v nemajhni meri posledica njene lastne zgrešene politike do Slovencev, pa čeprav bi zdaj vso krivdo rada zvrгла na demokratične Slovence. Je KD kaj storila, da bi republiške demokratične oblasti izpolnile do manjšine to, na kar so se mednarodnopravno in ustavno obvezale? Je KD morda kdaj predlagala zakonitev Mešmoranduma, uvedbo dvojezičnosti, itd.? Da bi morda na to pozabila. Ne, prav v teh dneh zasedanja italijansko-avstrijske delegacije v Milanu, leži glavni propagandni poudarek KD v spoštovanju svečano sprejetih in podpisanih mednarodnih pogodb.

Pri takem stanju stvari KD ne more očitati demokraciji Slovincem, da bi bili glavni krivci za vztrajno opredeljevanje večine slovenskih volivcev za najradikalnejše levičarske opozicijske stranke, ki edine, pa naj bodo iskrene ali ne, obljubljajo pripadnikom slovenske manjšine popolno enakopravnost!

Levič delez krivde za težaven in z iskrenega demokratičnega stališča nevzdržen politični položaj v slovenskih občinah tržaške okolice je torej na strani KD in ne na strani demokratičnih Slovencev. Večinska vladna stranka bi morala imeti pogum, da vsaj sama sebi to iskreno prizna!

In še nekaj: ni res, da Krščanska demokracija s svojim povečanim delovanjem v slovenskih občinah ne bi škodovala demokratičnim Slovincem. Prav nedavne upravne volitve in propaganda, ki se je ob njih razvijala, so vendar jasno pokazale, da išče

(Konec na 4. str.)

Hruščev rohani nad polomom lastne agrarne politike

Nikito Hruščeva, ki je že večkrat nastopal kot prerok in napovedoval, da bo Sovjetija že kmalu prekosila v proizvodnji živil Združene države, so njegove lastne kmetijske zamisli postavile na laž. Sredi januarja je zasedal C.K. komunistične partije v Moskvi in skozi več dni obravnaval kmetijsko letino v letu 1960. Komunistični tisk na Zahodu je poročila tega zasedanja potvarjal, zlasti pa je zatajil osrednje bistvo zasedanja C.K., to je polom sovjetske agrarne politike.

Hruščev je v prvih dveh dneh zasedanja kar 24krat prekinil poročila različnih tajnikov C.K. in to z najostrejšo kritiko, z žuganjem in grožnjami za prizadete. Klasični primer naravnost neverjetnih razmer v sovjetskem kmetijstvu je poročilo komunističnega tajnika v Kazakstanu Kunajeva, po katerem je leta 1960 zaradi pomanjkanja krme poginilo 3.300.000 ovc in koz. Tajnik je v svojem poročilu obtoževal za tako stanje podrejene organizacije, ki so se izkazale za povsem nesposobne.

Najhujeje pa se je Nikita Hruščev spravljal nad prvega tajnika Ukrajinske K.P. Podgornija, ki je najprej poročal o nekaterih »manjših pogreškah« v organizaciji in krivil za pomanjkljivo letino slabo vre-

me. Povedal je, da so pridelali na vsakem hektarju okrog 850 kilogramov žita. Hruščev je referenta prekinil s pripombo: »Priprčan sem, tovariš Podgorni, da je to samo polovični prinos letine. Ostalo polovico so na poljih pokradli.« Podgorni je odgovoril: »Res je tako, tovariš Nikita.« Hruščev pa ni popuščal: »Zakaj potem poskušas zadevo utajiti?«

Podgorni je nato razlagal, da primanjkuje ukrajinskemu poljedelstvu strojev, delavnih sil in gnojil. Hruščev pa je dejal, da je letina znašala ne osem in pol stotov, ampak najmanj deset do dvajset. Končno je Nikita prisilil Podgornija, k priznanju številnih poljedelskih pogreškov, ki jih je Hruščev označeval za zločine. Na ugovarjanje Podgornija, da žito zaradi suše ni pogrnalo klasja, je Hruščev zadrževal, da so vse to zgolj izgovori. Končno ga je obtožil potvorbe žitnih donosov in mu očitil, da polja, ki jih Podgorni navaja, sploh niso bila obdelana. Grozil je s težkimi kaznimi tistim, ki goljufajo samega sebe in državo.

Po vsem tem se je zasedanje polagoma sprevračalo v sodno obravnavo proti številnim partijskim in državnim funkcionarjem. V nadaljem potekalo je zasedanje je Hruščev ostro napadel kirgiškega, partijskega tajnika Razakova. V teku njegovega poročila ga je Nikita prekinjal z medlic in vprašanji ter ga končno pripravił do priznanja, da je eden izmed kirgiških ministrov prisilil kmečko prebivalstvo k nakupovanju surovega masla na svobodnem trgu, da bi s tem izpolnili predpisano prisilno kvoto oddaje. Nikita je ob tej ugotovitvi ves zaripel v obraz zakričal: »To niso komunisti, to so zločinci. Treba jih je pogati iz partije in postaviti pred sodišče.« Hruščevi napadi so bili posebno ostri proti kirgiškemu ministru Izajevu, ki so ga že izključili iz partije, pa so ga nato ponovno imenovali za notranjega ministra. Hruščev je pri tem sarkastično zavpil: »Najboljša metoda je, da se človeka, ki je zagrešil zločin, kaznuje s tem, da se ga postavi za ministra. Ta se pravi kozla postavljati za vrtnarja.«

Hruščev je tudi ostro kritiziral razpisnost pri upravljanju državnega premoženja in je predvsem grajal nepotrebne izdatke za obnovo palač in gradov, ki so brez vsake arhitektonske vrednosti. Na nekem drugem mestu je priznal, da po nezainteresiranost kmečnega prebivalstva pri delih v kolhozih in grajal pretirano vnuemu ruskih kmetov pri obdelavi zemljišč v zasebni posesti.

Značilno je, da je za vse te graje žel Hruščev največ priznanja prav od tistih, ki jih je najbolj napadal. Tako je na primer Poljanski s pasjo ponižnostjo poljuboval Hruščevi bič, ki ga je vihtel po njegovem hrbtu, z besedami: »Pri uspehih mednarodnega komunizma je potrebno, da se spominjamo odločilne vloge tovariša Nikite Hruščeva, tega največjega bojev-

nika za mir, demokracijo in socializem. S svojim obširnimi znanjem življenja, s svojo modrostjo in odločnostjo, da zgrabi probleme na pravem mestu in da se v najtežjih situacijah hitro znajde, je tovariš Hruščev osvojil spoštovanje in udanost vseh delovnih ljudi na svetu.«

Ali pa je ta slavospev Poljanskemu rešil kožo, je še veliko vprašanje.

Vse kaže, da so Hruščeve samohvale in prerokovanja prazno besedičenje, saj dokazujejo prav take epizode popolno nevezdržnost praktičnega komunizma, ki poskuša ponižati človeka na suženjskega robota. Človeška narava pa se temu upira, in narava je močnejša od vseh samozvancev. O tem so se morali prepričati latifundisti v preteklosti in isti nauk je veljaven tudi za rdeče državne kapitaliste.

Stalin in kasneje tudi Hruščev sta z vsemi sredstvi forsirala prisilno kolektivizacijo poljedelstva in prav tako tudi čezmerno industrializacijo po vsem sovjetskem bloku. Posledica je bila, da ne morejo nekdanje evropske žitnice od komunistične diktature dalje kriti s svojimi pridelki niti lastnih potreb. Medtem ko je po vseh zahodnoevropskih deželah od l. 1938 dalje hektarski donos z vsvo naglo naraščal, se v vzhodnoevropskih deželah hektarski donosi niso povzpeli niti na predvojno raven. V Bolgariji preživuje živina na prostem zaradi pomanjkanja hlevov na kolhozih. Na Madžarskem so morali poklati na tisoče in tisoče molznih krav. Kmečko prebivalstvo je po teh deželah izgubilo sleherni interes na kmečkem delu in množično zapušča vasi.

V naravnost katastrofalnem položaju je Rdeča Kitajska. Za leto 1959 so načrtovali pridelek 525 milijonov stotov žita, pridelali pa so ga 190 milijonov. Za 700 milijonov ust je to komaj po 31,6 kg žita na glavo na leto, medtem ko znaša potreba 150 kg na glavo. Katastrofalna lakota je več kot očitna. Prav zato prevažajo prav v teh dneh z vsvo naglo žito iz Avstralije in je na potu že kakih 180 ladij. Ameriški predsednik Kennedy je izjavil, da so tudi Združene države pripravljene priskočiti lačnemu prebivalstvu na pomoč, da pa take želje komunistična pekinška vlada še ni izrazila. Amerika pa svoje pomoči ne bo vsiljevala, da je ne bi obsojali, da počenja propagando za lakotniki.

Celotni komunistični svet je zašel v najtežjo agrarno krizo, ki je tudi najostrejšo kaznovanje agrarnih funkcionarjev ne more odpraviti. To tudi zato, ker leži jedro neuspehov v samem sistemu. Ta je namreč zgrajen na teorijah, ki so povsem protinaravne. S takimi teorijami se sicer množice zaslužujejo in varajo, nikoli pa ni mogoče z njimi ljudi osrečiti. V tem ležijo nevarnosti za preostali svet. Gotovo je namreč, da bo agrarna kriza pretresla Hruščev položaj v deželah vzhodnega bloka, kar se bo zelo neugodno izražalo v notranji in zunanji sovjetski politiki.

Dogodki po svetu

GRONCHIJEVI BRZOJAVKI. Predsednik Gronchi je naslovil na bivšega predsednika Združenih držav, Eisenhowera brzojavko, v kateri izraža »veliko spoštovanje osebnim akcijam v prid napredku lastnega in vseh drugih narodov z obrambo in izvajanjem svobode in pravičnosti, ki sta edina zanesljiva temelja miru.« V brzojavki novemu predsedniku Kennedyju izraža italijanski predsednik upanje, da se bo sodelovanje med Združenimi državami in Italijo tudi v bodočnosti še nadalje krepilo.

AMERISKA DOBRODELNOST. V teku leta 1960 so Američani izdali v dobrodelne namene 8 milijard dolarjev (4960 milijard lir). Za cerkvene namene so darovali 2200 verskim organizacijam 6,5 milijard dolarjev.

PASTERNAKOVA SODELAVKA OB-SOJENA NA 8 LET JECE. Olga Ivinskaja, tesna sodelavka umrlega ruskega pisatelja Pasternaka je bila pred kratkim obsojena na 8 let prisilnega dela. Ivinskaja nastopa v romanu »Dr. Zivago« pod imenom Lara. Tudi njeno hčerko Irino so obsodili na 3 leta jece. Tako je bilo zadostno komunistični maščevalnosti. Ivinskaja je namreč poslala Pasternakov rokopis »Dr. Zivago« založniku Feltrinelliju. Ta akt sovjetske justice pomeni očitno zastraševanje ruskih razumnikov, ki so si utvarjali, da je doba izmišljenih obtožb in dokaznih ponarejanj v Sovjetski zvezi minila. Pri vsej stvari gre spet za revizicije, za polastitve Pasternakovega imetja v tujini. Med drugim so Pasternakovo sodelavko obtožili, da si je prisvojila 500000 rubljev, ki so jih njej izročili italijanski turisti meseca julija 1960 (to je 2 meseca po Pasternakovi smrti, op. ur.)

TRIJE SE ZIVECI PREDSEDNIKI ZDA. V tem času živijo v Združenih državah kar trije bledi državni poglavarji: 86 letni republikanec Herbert Hoover, pred-

nik Franklina D. Roosevelta; 76 letni demokrat Harry Truman in 70 letni republikanec in zmagovalec II. svetovne vojne, Dwight D. Eisenhower.

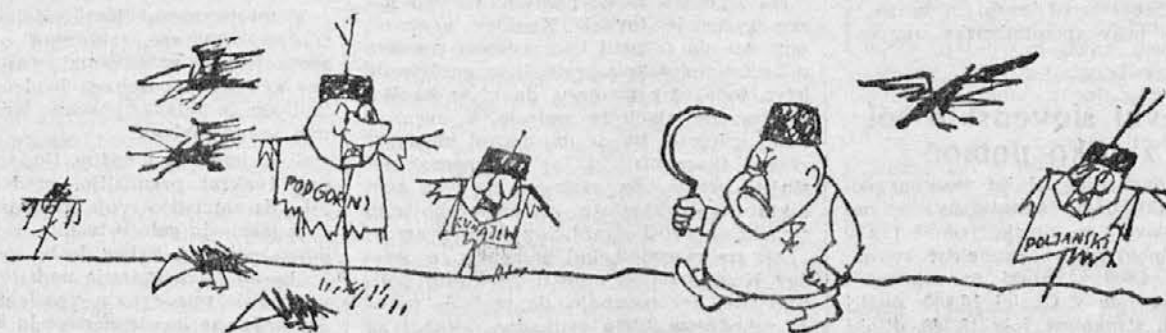
IZPUSCENA AMERISKA PILOTA. Oba preživela ameriška pilota letala RB-47, ki so ga Sovjeti protipravno sestrelili 100 milj od sovjetske obale, so sovjetske oblasti izpustile in sta oba že doma. Predsednik Kennedy, ki je to novico sporočil, je dejal, da ne želi izreči nobenega mnenja, čemu so prav tem trenutku Sovjeti pilota izpustili.

SANTA MARIA SE JE UPRLA DIKTATURI. Mornarji portugalske čezoceanske parnika »Santa Maria« so omogočili, da so se ladje polastili pristoi portugalske protidiktatorske opozicije, ki ji načeljuje v tujini general Delgado. To je vsekaror značilna gesta nasprotnikov diktature, ki bo verjetno našla posnemalce.

V PETIH LETIH PRVA ATOMSKA LADJA V ITALIJI. Tednik »Epoca« objavlja poročilo o gradnji prve italijanske ladje na atomski pogon, ki bo spodriževal 50.000 brutto reg. ton in bo stala 11 milijard lir.

JUŽNOTIROLSKI SPOR. Od prejšnjega petka dalje se potekala med italijansko in avstrijsko delegacijo v Milanu pogajanja za ureditev južnotirolskega vprašanja. Zaključila so se s polnim neuspehom.

(Nadaljevanje na 4. str.)

NIKITA ZANJE, KAR JE SEJAL...

VESTI z GORIŠKEGA

Visoka oblast ravna z nami kot z neenakopravnimi

Vsako toliko beremo v slovenskih listih, da so se zastopniki te ali one slovenske organizacije zglasili pri najvišji krajevni oblasti, recimo pri tržaškemu komisariju oziroma pri goriškem prefektu, kjer so kaj zahtevali, protestirali proti kakšni krivici, iznesli želje, predložili kako pereče vprašanje in tako dalje.

Se nikoli pa nismo iz teh visokih uradov slišali poročilo o kakem takem sprejemu in o predmetu razgovora.

In vendar beremo skoro vsak dan o sprejemu italijanskih zastopnikov tega ali onega društva, stranke, organizacije, ustanove in podobno ter o predmetu razgovora.

Ne gre za drugo, kot za premišljeno zastopovanje Slovencev v Italiji, ki jih ustava proglasa za enakopravne državljane z vsemi drugimi. Javnost ne sme vedeti, da na tem ozemlju bivajo tudi Slovenci, da se pritožujemo, da smo zastopavljeni, da nismo zaščiteni in da oblast ravna z nami kot z manjvrednim ljudstvom, kot z neprivilegiranimi.

Fašisti, ki so toliko gorja prizadeli nam Slovence in vsemu italijanskemu narodu, imajo čast javnega uradnega poročila, da jih je vladni predstavnik, komisar ali prefekt sprejel, slišal poročilo, željo ali pritožbo, slovenski človek pa ne. Od nas Slovencev terjajo samo ubogljivost, kot od kakega kolonialnega ljudstva, čeravno so nas Italijani, ko so semkaj prišli, našli že civilizirane in na visoki kulturni ravni, da nismo ravno potrebovali še kaj več in kaj posebnega v tem oziru.

Saj nam ni zato, da nas kdo počasti z uradnim javnim poročilom o naših nastopih, pri stvari gre danes za to, da zabeležimo javno tudi to vrsto zastopavljanja.

Tako ravnanje pa nam ne izkazuje, samo krajevni vladni predstavniki, ampak tudi sama vlada in ministri. V italijanskih listih beremo vsak dan poročila o odgovorih, ki jih italijanska društva, organizacije in tako dalje prejmejo na različne vloge, samo Slovenci nismo deležni niti potrdila, da je kaka naša vloga prišla na nasloviljenca.

Tudi zadnja skupna vloga slovenskih organizacij na predsednika vlade Fanfanija v šolski zadevi je ostala brez odgovora i celo brez slehernega potrdila o prejemu.

To je le en primer, ki ga navajamo toda vse slovenske vloge so ostale brez odmeva.

Zastopnik neke slovenske demokratične organizacije nam je pravil, da je vodstvo te organizacije poslalo nekakrat voščila ali izraz kake želje predsedniku republike. No, vse je ostalo brez odgovora, brez običajne zahvale, kot jo navadno prejmejo vsi državljani italijanskega jezika.

Prav te dni smo brali v listih, da je predsednik Združenih držav Amerike, Kennedy, prijazno in točno odgovoril in se zahvalil neki desetletni deklici iz Parme, ki mu je čestitila k izvolitvi na predsedniško mesto. Lep primer demokracije in vljudnosti, ki je Slovenci od strani visokih oblasti nismo deležni niti ko pošiljamo vloge za spoštovanje naših človeških pravic.

Prav zato, ker smo vajeni olike in omi-

ke, in to že od zdavnaj, opazimo to razliko v ravnanju z nami. Prav za prav nam je zastopnik omenjene slovenske organizacije dejal, da mu je ob neki priliki krajevni policijski funkcionar povedal, da je neka poslanica na predsednika republike dobro odjeknila na merodajnem mestu, toda to mu je funkcionar povedal v zasebnem razgovoru in ne uradno.

Kako naj bomo Slovenci s takim ravnanjem zadovoljni, kako naj se zadovoljimo s takim zastopavljanjem in skrivanjem naše bitnosti in prisotnosti od strani tiste oblasti, ki nam je vedno in stokrat vse obljubila, nikoli obljube držala.

In vendar moramo Slovenci v vojaške, plačevati davke in trpeti nezasišne krivice, da naših novorojenčkom ne smemo poimenovati s slovenskim imenom.

Fašizem nas ni uničil, ostanki fašizma in ta laži demokracija nas niti ne bodo Verujemo v zmago pravice nad krivico, toda treba je, da smo v meji ustave trdni in vztrajni do cilja.

Odprtje na levo v Milanu

Po volitvah je nastalo vprašanje imenovanja županov in sestave občinskih odborov v krajih, kjer izidi volitev niso

dali take večine, da bi upravo občine prevzela ta ali ona stranka oziroma skupina. Krščanska demokracija se je odločila, da ne vzame v poštev fašistov niti komunistov, ter je zato odločno odklonila vsako možnost sprejemanja njihove pomoči. Kar se tiče italijanskih socialistov (Nennijevih) pa je vodstvo demokratske stranke sklenilo preučiti položaj od kraja do kraja in ravnati primerno po razmerah, ki narekujejo izbiro ali odklon njihove pomoči. V Milanu so demokrati sklenili sprejeti sodelovanje Nennijevih socialistov in tako so z njihovo pomočjo izvolili župana socialdemokrata Cassinisa in odbor, v katerem so tudi nennijevci. Liberalci kričijo na vse grlo, toda ne kaže, da bodo uspeli preprečiti še nadaljnjo odprtja na levo v milanskem provincialnem svetu, v Genovi, v Firencih in drugod, čeravno žugajo z vladno krizo.

So pa republikanci in Saragatovi socialdemokrati, ki odločno zahtevajo odprtje na levo. Demokrati pa vedo, da velja več ti dve skupini, z močno Nennijevo, ki pride lahko vsak čas v poštev za pomoč, recimo tudi samo zunanjo, kakor pa osamljeni italijanski liberalci, ki so se vedno radi družili s fašisti in monarhisti ter veljajo za desničarje.

S.

Samo partijci lahko pišejo kaj takega!

Vsaka narodna manjšina in tu, di naša ima pač kot manjšina to posebnost, da se razlikuje od večinskega naroda, v sklopu katerega mora živeti. To svojo razliko lahko pokaže na več načinov: s tem, da ima posebne šole, kjer se otroci učijo v materinem jeziku, da se družijo v kulturne, verske in politične organizacije, ki delujejo povsem samostojno, in predvsem s tem, da si lahko samobodno in demokratično izvolijo svoje zastopnike v občinske in pokrajinske svete, pa tudi v parlament, kjer zakon to omogoča.

Danes pa nimamo namena, da bi govorili o splošnem delovanju naše manjšine, denes hočemo v prvi vrsti dokazati, kaj pomenijo za nas upravne volitve, na katerih lahko nastopimo samostojno s svojimi listami in s kandidati, ki si jih izberemo iz svoje sredine.

Vsaka večina, ki se hoče uveljaviti kot taka, mora pokazati tudi svojo moč, mora širšo javnost obveščati, da obstaja, ker samo tako lahko računa, da bodo na pristojnih mestih upoštevali njene upravičene zahteve. Vedeti moramo namreč, da našo

moč presojajo le po glasovih oddanih listam, ki nastopajo kot slovenske in edino kot slovenske. Brezmiselnost je zato, da nekateri kričijo in zahtevajo vse mogoče stvari, pri volitvah pa oddajajo svoje glasove, tistim tujim strankam, ki so jim idejno sorodne. Pri reševanju manjšinskih vprašanj prav gotovo ne odločajo slovenski glasovi, ki so jih prej, jele razne italijanske stranke v Gorici ali Trstu.

Prava sramota za manjšino pa je, da se najdejo v njeni sredi ljudje, ki jo v svoji zaslepljenosti proglašajo za naravnega zavznika levičarskih strank v Italiji, to je tistih strank, ki bi rade pahnile italijanski narod v še hujšo diktaturo, kot je bila fašistična.

Ne, gospodje, manjšina nima nič skupnega z levičarskimi strankami in tudi z drugimi strankami ne. To mora priti do izraza prav pri upravnih volitvah. Nikomur sicer ne branim, da je takega ali takega političnega prepričanja, toda Slovenec, ki hoče biti dejansko Slovenec, mora najprej izpričati svojo narodno pripadnost. Slovenski delavec, na Goriškem je lahko socialist, zavedati pa se mora, da ne bo razl pravilno če bo ob volitvah oddal svoj glas tuji socialistični listi. Kot pripadnik narodne manjšine bo moral namreč pozabiti na svojo opredeljenost in podpreti tisto listo, ki bo nastopila pod slovenskim imenom in jo bodo sestavljali kandidati, katerim bodo pri srcu izključno naše narodne koristi.

Manjšina potrebuje narodnih in odločnih mož, ki naj jo vodi, tega se moramo pač zavedati. Kdor pa se poteguje za to ali oziroma tujo stranko in je celo njen član, dokazuje, da so mu več strankarske koristi kot narodne, in kot tak nima sploh pravice, da govori v imenu narodne manjšine.

Ali ste ga slišali?

Na zadnjem zasedanju CK KP Sovjetske zveze je tovariš Kruščev vendar! pojasnil, da pomeni koeksistenca poseben načrt za osvojitve sveta brez prelivanja krvi, toda le v primeru, da bi se kapitalistične sile temu ne upirale. V nasprotnem primeru pa se bo moral delavski razred (komunisti, da se razumemo) poslužiti orožja, da raztegne na ves svet diktaturo proletariata, pri čemer bo imel seveda ob svoji strani Sovjetsko zvezo.

Ali ste razumeli, kaj pomenijo te besede? Komunisti so opustili trenutno politiko sile, ker računajo, da se bodo narodni zahodnega sveta svobodno odločili za njih politiko. Ker pa ob enem previdevajo, da ne bo mogoče tako zlepa izvesti

† Dr. Stanislav Šuc

V soboto 21. januarja je umrl v Ljubljani dr. Stanislav Šuc, bivši odvetnik, rojen na Dobrovi v Brdih leta 1901. Srednjo šolo je začel obiskovati v Gorici, nadaljeval pa jo je v Lombardiji in maturiral v Domodossolu. V Lombardiji je namreč bilo pregnano v begunstvo v prvi svetovni vojni vse prebivalstvo iz Dobrovega.

Univerzo je obiskal v Padovi, kjer je tudi doktoriral v pravnih vedah.

Nekaj časa je praktical kot odvetnik v Gorici in v Trstu, nato pa se je zaradi fašizma in razmer, ki so na Primorskem nastale, raje umaknil v Jugoslavijo, kjer je postal odvetnik.

Po vojni je mnogo trpel, ker je poploma oslepel, potem pa še zaradi druge zdravstvene bolezni, ki ga je spravila v pretrani grob.

Dr. Stanislav Šuc je bil zelo nadarjen in učen človek, lepega odkritega in poštenega značaja. Znašel se je in odlikoval v vsaki družbi, tako priprostih, kakor učenih in visoko socialnih ljudi. V Brdih smo ga vsi radi imeli in iskali njegovo družbo. Vsi dijaki smo vsako leto ob počitnicah nastopili s kako narodno igro, ki jo je navadno režiral on, in vedno smo želi lepega uspeha. Tako smo bodrili naše ljudstvo k vztrajanju pod trdo in kruto peto krivičnega fašizma, ki je začel naš narod preganati in ni bilo prireditve, ki bi se ne bila prikazala kot odlična manifestacija narodne zavednosti vsega naroda.

Domačini sorojaki in vsi prijatelji glo-

boko občutimo prerano smrt dragega Stanikota, ki je moral tako hudo trpeti ves ta povojni čas, on ki je v mladih letih izgledal čvrst in zdrav, da smo ga vsi občudovali.

V značaju ni klonil in je ostal vedno zvest svojim verskim, narodnim in socialnim idealom, od rane mladosti do smrti.

Njegovi sorojaki, prijatelji in znanci bi lahko položili marsikatero cvetko na njegov grob, v slovo njemu, ki je bil zelo dober in poln samih vrlin!

Zapušča ženo in mlado hčerko, katerima izrekanoma iskreno in globoko sožalje vseh Stankotovih sorojakov, prijateljev in znancev.

Dragi Stanko, počivaj v miru!

Dr. August Šfiligoj

Naši dijaki na smučanju

V nedeljo 22. januarja je Sportni odsek naših srednjih šol organiziral smučarski izlet v Zasnice in na Sv. Višarje. Izleta se je udeležilo kakih šestdeset dijakov, ki so si lahko privoščili zdravega razvedrila na snegu. Najboljši so se tudi pomerili v smuku in v teku na 2000 m.

V smuku so najprej tekmovali začetniki: med dijaki je zasedel prvo mesto Hvalič Damjan (strok šola), ki je prevozil približno 150 m dolgo progo v 30"4, med dijakinjami s časom 46"2 Leban Maja (srednja šola). Najboljši od starejših smučarjev pa je bil Aleš Kuslč (licej), ki si je zagotovil prvenstvo v svoji skupini v 20"8 ter se je nato uveljavil tudi v teku na 2000 m v času 8'19".

V teku sta se posebno izkazala, toda izven konkurence, bivša dijakinja Orland in Boris Peršolja, ki sta privoščila na cilj v 6'51" oziroma 6'56".

Tekmovanje je pripravil in vodil prof. Kranner ob sodelovanju prof. Paludetto in dijakinje Šfiligovej.

Stavka v papirnici pri Rupi je končala

Delavci, zaposleni v papirnici pri Rupi, občina Sovodnje, so stavkali skozi osem dni in zahtevali priznanje raznih pravic in pogojev. Ker je prišlo do sporazuma, so stavko zaključili. Sporazum pa predvideva: a) izplačilo premije po zakonu od 24. oktobra 1960, izplačilo trinajste plače, plačevanje 90 odstotkov plače v roku do 24. dne v mesecu, ostali 10 odstotki pa najpозnejše do 10. dne naslednjega meseca.

Pomagajmo po srečnemu delavcu

Glasilo beneških Slovencev »Matajura« od 16.31. januarja t.l. objavlja poziv za pomoč ponesrečenemu delavcu. Gre za Marijana Makoriča iz Prosnida, ki se je pred nekaj leti bil težko ponesrečil na delu in ostal nezmogel za delo tako, da si mora pomagati s palicami. Delovno središče, pri katerem je bil zaposlen, in se je ponesrečil, ga namreč ni bilo zavarovalo in zaradi tega nima pravice do pokojnine. Prejema samo po 1.500 lir podpore na mesec, kar pa ne zadostuje za dve osebi. Ima namreč tudi mater, ki je že stara in tudi ona brez sredstev. S 50 litrami na dan ne moreta vendar živeti v duhu, saj še za enega mamega ne zadostuje. Uboga mati hodi okoli usmiljenih ljudi, da kaj pomagajo.

»Matajura« je sprožil akcijo za pomoč ubogemu Makoriču in tako prosi, naj bi usmiljena srca kaj darovala. Prispevke sprejema uredništvo lista v Vidmu: Amministrazione del »Matajura«, UDINE, via Vittorio Veneto, 32. Vsakdo pa lahko pošlje prispevek naravnost g. Makoriču na naslov: Mario Makorič, PROSENICO, posta Taipana (prov. Udine).

Pozivu »Matajura« se pridružujemo tudi mi in vabimo ter prosimo usmiljena srca, naj revežema, sinu in materi pomagajo kakor pač morejo!

„Dom počitka“ je že odprt

Občinski »Dom počitka« v Ločniku pri Gorici je že odprt. V njem je že kakih dvajset gostov, med temi tudi nekaj zakonskih dvojic. Pravico za sprejem v dom ima vsak občan, ki je dosegel 60. leto starosti, ki je v življenju opravljal kako delo in ki je potreben oskrbe, ali pa ki lahko plača 30.000 lir na mesec. Seveda je mnogo takih, ki ne zmorejo niti tega niti še manjšega zneska, pa jih občina sprejme kljub temu, ker so pač potrebni in vredni, da se jih vzame v poštev.

Tisti, ki imajo kako pokojnino, tudi prav nizko, plačajo 80 odstotkov, tako da jim še kaj ostane za izredne osebne potrebe.

V poštev za sprejem pridejo torej vsi sloji brez izjeme, od prav revnih do bogatih.

Postrežba pa je v »Domu« odlična, hrana obilna in snaga popolna.

IZ RUPE

Preteklo nedeljo je bila v naši farni cerkvi blagoslovitev novega harmonija, za katerega smo več let sami prostovoljno prispevali.

Slovesnost se je pričela z govorov štandredskega dekana, p. g. Zorža, ki je harmonij tudi blagoslovil, se nato nadaljevala s pevskim koncertom domačega mešanega zbora ter se zaključila z zahvalno pesnijo in slovesnim blagoslovom.

Da se ne bodo tako šopirili...

Iz »Primorskega dnevnika« z dne 21. januarja tega leta smo zvedeli, da so zastopniki raznih italijanskih strank ostro in odločno nastopili proti predlogu svetovalca KPI Kolenca, ki je zahteval, naj bi k členu 11. pravilnika o sejah pokrajinskega sveta dodali še tole besedilo: »Svetovalci lahko zahtevajo slovenski prevod aktov in dokumentov, če smatrajo za potrebno, da se bolj točno seznani z vprašanji na dnevnem redu.«

Temu predlogu se je najodločnejše uprl svetovalec PLI dr. Jona, ki je med drugim rekel tudi to: »Nikoli ne bomo sprejeli takšnih predlogov. Tu se govori in se bo vedno govorilo le italijanski jezik.« Prav tako se je izrekel proti predstavniki misovce, posebno pa še, kakor je trdil, ker je bilo že itak dovolj ovir pri delovanju pokrajinskega sveta.

V odgovor na te trditve je komunist Sema pojasnil, da niso predlagali te spremembe pravilnika, zato da bi zavirali delo, marveč da so s tem poudarili le demokratično načelo, ker ima pač vsak državljani pravico, da razume dokumente, ki jih dobi, in pokrajinski svetovalec ne preneha biti državljani, ko ga izvolijo. Pri tem gre le za najpreprostejšo in prvo demokratično pravico.

Te besede so seveda na mestu in ne zabujajo svoje veljave, četudi jih je izrekel človek, s katerim se idejno mi ne moremo strinjati. Celotno poročanje »Primorskega dnevnika« pa nam nudi izredno priljubljenost, da spomnimo naše čitatelje, zlasti pa vse Slovence na Goriškem na neki dogodek, ki omenjenemu dnevniku prav gotovo ne bo všeč.

Pred štirimi leti se je namreč prav v tem času prvič sestel sedanji goriški pokrajinski svet. Na seji je govoril po slo-

vensko svetovalec dr. Šfiligoj, ki je zbudil precej hrupa, kar pa nismo in tudi ne bomo pozabili je to, da je tudi slovenski komunist izvoljen s slovenskimi glasovi obsodil našega svetovalca ter označil njegov nastop kot znak preživelega pretiranega nacionalizma.

Zaman smo takrat iskali po »Primorskemu dnevniku« kako besedo v obrambo našega svetovalca. Ali je mar komunistom dovoljeno, da nastopijo celo proti uporabi slovensčine, kadar s tem lahko napadejo političnega nasprotnika? Seveda da ni. Toda za vse to se komunisti niti ne zmenijo, kadar jim partijske koristi narekujejo drugačno zadržanje, pred javnostjo pa hočejo kljub temu veljati kot veliki narodnjaki.

Da je tako, nam je potrdil pred kratkim sam »Primorski dnevnik«, ko je omenjenega komunisto - pomislite, česa so zmogli nekateri ljudje - uvrstil nič manj kot med prestavnike Slovencev v Italiji. Daleč bomo prišli s takimi »predstavniki«! Čas je torej, da takim ljudem naše pametno ljudstvo obrne hrbet in najlepšo priponko za to bodo nudile prav spomladanske upravne volitve!

Prispevki slovenskih šol za zimsko pomoč

Sole s slovenskim učnim jezikom goriškega didaktičnega ravnateljstva so nabrale in darovale za zimsko pomoč 11.600 lir, one iz doberdobskega didaktičnega ravnateljstva pa 4.600; dijaki in profesorji nižje srednje šole v Gorici 16.460, dijaki in profesorji strokovne šole 13.760, dijaki in profesorji gimnazije, liceja in učiteljskega pa 18.950 lir.

JUTRO BREZ SONCA

Dne 15. t.m. bodo prebivalci nekaterih predelov od Biskajškega zaliva pa do Sibirijskega morja doživeli popoln sončni mrk, kar se bo zgodilo tretjič v zadnjih tisoč letih. Nad dalmatinskim otokom Hvarom pričakujejo najboljše meteorološke razmere, zato bo nekaj sto astronomov svetovnega slovesa odpotovalo v Jugoslavijo za opazovanje tega fenomena.

Za prebivalce Turina, Geneve, Bologne, Pise, Peruge v Italiji ter prebivalce Zadra, Sibenika, Šplita, Dubrovnika in Kotora, Sarajeva, Raške, Peči, Pristine, Valjeva, Kragujevca, Niša, Leskovca, Bora, Zaječarja, Pirota in drugih mest, ki ležijo v pasu popolnega sončnega mrka, bo jutro 15. februarja, jutro ob 8 uri 35 minut temno kot ob polnoči.

Ze v prejšnjem stoletju so znanstveniki do sekunde natančno izračunali, da bo v pasu, kakršnega kaže naša skica, zavladal nevsakdanji pojav, ki se pri nas dogaja tretjič v zadnjih tisoč letih.

Tega februarjskega jutra se bodo pojavili še razni drugi fenomeni. Vreme se bo naglo shladilo, živo srebro po termometrih se bo znižalo, dvignil se bo veter in živali se bodo vznemirjale. Naravnost neverjeten pa bo nebesni pojav v obliki svetilkajoče krone, ki bo viden po mnogih krajih Jugoslavije, kjer bo v tem času yladalo jasno nebo. Na nebu bodo zablestale zvezde, planeti in morda tudi neznana repatica v sredi dneva.

Jutro brez sonca. Ze pred osmo jutro bo mrknilo v Biskajskem zalivu. V času to-rej, ko se bo komaj pokazalo na obzorju. Luna, ki bo za časa mrka prekrila Sonce, bo vrgla na površino naše zemlje 200 km široko okroglo senco, ki se bo gibala proti vzhodu. Prečkala bo Francijo in Italijo, Jugoslavijo, kjer se bo razširila na 260 km ter nadaljevala z veliko hitrostjo svojo pot proti Bolgariji, Romuniji in dalje v Rusijo. Tu bo popolni sončni mrk nastopil šele okrog poldne. Sonce se bo v tem času n. pr. v okolici Rostova dvignilo na 27 stopinj nad črto obzorja.

Pojav bodo lahko opazovali tudi v Sibiriji. Popolni sončni mrk bo trajal na Francoskem 1 minuto in 39 sekund v Italiji skoraj dve minuti, v Jugoslaviji 2 minuti in 3 sekunde, v Rusiji pa 2 minuti in 45 sekund.

Luna bo postopno prekrila čedalje večji del sončne površine in to se bo pričelo dogajati že ob 7,30 zjutraj. Po popolnem sončnem mrku, ki bo nastopil približno eno uro zatem, bo Luna polagoma pričela odkrivati Sonce in okrog 9,50 se bo jutro po tem pasu ponovno zbudilo.

Posamezne faze sončnega mrka bodo sledile nekako takole: Prva faza pričena s postopnim pokrivanjem Lune na sončnem površju, kar se bo pri nas dogajalo ob 7,37. Okrog 8,40 nastopa sredina mrka, krona, od 9,52 dalje pa bo spet nastopil

dan. Te faze mrka bomo v slučaju lepega vremena lahko opazovali tudi v Trstu.

Dunajski zvezdoslovec Oppolzer je ob koncu prejšnjega stoletja izračunal vse potrebne elemente za osem tisoč sončnih mrkov, ki so se dogodili ali se bodo šele zgodili od l. 1207 pa vse do l. 2161. Njegovo delo »Canon der Finsternisse« je dragocen napotek zgodovinarjem za ocenjevanje kronologije posameznih starih narodov, pa tudi zvezdoslovcem, ki na- deajo v »delovnem dnevniku« zapiske za mnoga leta v naprej. Vsak popoln sončni mrk je namreč izredno važen pojav za znanstvena raziskovanja.

V glasovitem zborniku Oppolzerja so vsebovani zapiski, med katerimi tudi ugotovitev, da je sleherna točka na naši Zemlji lahko priča sončnega mrka vsakih 750 let. Oppolzer je tudi izračunal, da sta bila v naših krajih v teku 10 stoletij vidna samo dva popolna sončna mrka. Prvi l. 1229 in drugi l. 1431. Tretji popolni sončni mrk, ki za slovensko zemljo ne bo vidljiv kot popolni, bo 15. februarja 1961. Naslednji pa šele 14. junija l. 2151. Takrat bodo astronomi že lahko potovali na Lu-

no, Mars ali Venero tako kot potujejo danes po zemlji.

Popolni sončni mrk je izreden pojav. Kdor ga doživi v svojem življenju, ostaja do smrti pod vtisom tega »naravnega čudeža«. Ne gre samo zato, da sredi belega dne nastopa noč in se na nebu pojavijo zvezde. Glavna privlačnost nastaja v tistih dveh minutah, ko Lunina krpolnoma pokrije sončno površino. Na mestu, kjer je bilo Sonce, se pojavi čarobna krona s srebrnimi žarki, ki odsevajo na vse strani. Z ene strani krone vztrpete »zgodnja danica«, planet Venera, nekoliko bliže kroni se pojavlja Merkur, vse okrog pa bleščejo zvezde. Sleheri trenutek bleščejo iskre hitrih meteorjev, ki izginjajo v vsemirju.

Dogajalo se je, da se je v času popolnega sončnega mrka pojavila zvezda repatica, ki je ostajala prej tudi za najboljše teleskope nevidna. Izenađenja so ob sončnem mrku vedno mogoca.

Nekaj sto učenjakov, ki prihajajo v Jugoslavijo, se nadeja na lepo vreme. Njihovo delo je čisto svojske narave. V prvi (Nadaljevanje na 4. str.)

NE SAMO V VSEMIRJE tudi skozi zemljsko skorjo

Našo zemeljsko skorjo bodo v tekočem letu na dveh mestih prevrtali. Eno luknjo bodo vrtali na severu, na skrajnem koncu zahodne poloble, drugo v Tihem oceanu v bližini mehiško-ameriške meje.

Na severu, na otoku Axel-Heiberg v zalivu Eureka, v Kanadi, nameravajo izvrtati luknjo skozi večni led. Najprej j'm bo zadostovala globina kakih 1000 metrov. Znanstveniki želijo na ta način ugotoviti, do kje sega globina večnega zmrznenja, kakšna je struktura tal in podtalnosti. Ti izsledki naj bi jih poučili o klimi in geoloških dogajanjih v tisočletni zgodovini.

V teh dneh prevažajo vrtalne stroje z ledolomilem v Arktiko. S posebnimi sankami jih bodo prepeljali v zaliv Eureka. S prvimi žarki arktičnega poletja bodo že lahko pričeli z deli. Postaja Eureka na otočju Ellesmere je najsevernejša točka, kamor so doslej predrle ladje, če izvažamo atomske podmornice, ki križarijo pod ledom.

V izvrtano luknjo bodo napeljali kabel, ki bo meril temperaturo. Kabel je opremljen s finimi dlačicami, s termistori, katerih električni upor se menja s temperaturo. Znanstveniki s tako ugotovljenimi temperaturami izračunajo toploto, ki prodra v tla, in iz teh merjenj presodijo klimatične razmere pred tisočletji. Geologi navdaja ena sama bojazen, ali ne naletijo pri vrtanju na nafto. V tem primeru bi bil ves njihov trud zaman.

V bližini mehiškega otoka Guadalupe v Tihem oceanu želijo ameriški učenjaki prevrtati zemeljsko skorjo 4000 metrov pod morsko globino. Njihov končni cilj pa leži še 1000 metrov globlje. Tako globoko je treba namreč vrtati, da predobejo zemeljski plašč. Začetni poizkusi pa so znatno skromnejši, in znanstveniki bodo srečni, če bodo z vrtanjem dospeli 500 metrov globoko. Doslej poseduje rekord sovjetska oceanografska ladja »Vittias«, ki je oceanska tla prevrtala 35 metrov globoko in izvlekla na površje kose zemeljske skorje.

Poizkusna vrtanja naj pokažejo, ali je predor skozi zemeljsko skorjo do zemeljskega plašča z današnjimi tehničnimi sredstvi sploh mogoč. Ze v skromnih globlinah pa mislijo znanstveniki dobiti važne informacije o zgodnjem življenju naše zemlje.

Vrtnalo mesto blizu otočja Guadalupe so izbrali zato, ker je oceansko dno na tem mestu ravno, vreme pa ponavadi mirno in morje ne pregloboko. Poleg tega potekajo tu topli globinski morski tokovi. Plavajočega svedra ne bodo zasidrali, ker je globina preobsežna, ampak ga bodo drževali v ravnotežju štirje orjaški motorji. Sveder je tako elastičen, da se tudi pri 200 metrih odklona ne zlomi. Opremljen je z industrijskimi diamanti in votel, da skozi votlino črpajo navrtano zemljo na površino.

Tudi tu bodo z vrtanji že kmalu pričeli. Geologi smatrajo, da je njihovo delo vsaj tako važno kot so vseirska raziskovanja.

Človeštvo je radovedno, kakšne razmere vladajo na drugih ozvezdih, pri tem pa ne pozna niti globlin zemlje, na kateri živi.

Ljudskodemokratični humor

Zakaj se v Sovjetski cedi med in mleko? Zato, ker je Mičurinu uspelo križanje med čebelo in kravo.

Zakaj jedo ruski delavci od jutra do večera pršut? Zato, ker je Lisenko križal stonogo s svinjo.

»Mnoge živali«, je razlagal učitelj, »so prinase izmrle, n. pr. bobri, lahko pa bi izumrla tudi medved in planinski orol, če bi ju ne zaščitila ljudska oblast. Ali mi kdo lahko imenuje še kako žival, ki je pri nas izumrla.«

Jakec: »Tele.«

Tomaža so postavili pred sodišče pod obtožbo, da je razširjal žaljive smešnice proti režimu. Tomaž se je na vse kriplje otepal krivde, končno so ga obsodili na 5000 dinarjev globe. Ko je odhajal, je ljudskemu sodniku pripomnil: »Tovariš sodnik, vem za eno, ki je med brati vredna 20.000 dinarjev, pa je ne povem.«

lahko zadene smrtna doza kozmičnih žarkov. Ko bi se spet vrnil na zemljo, bi mu ohlajenemu vbrizgnili potrebno količino cisteina in bi ga nato brez sleherne škode spet segregali. Za polet k oddaljenim zvezdam stalnicam pa ne bo zadostovala normalna človeška življenjska doba. V umetnem zimske spanju bi človek tak polet preživel, če bi ob zopetnem pristanku delovala avtomatična naprava zopetnega telesnega segrevanja. Poleg tega bi tak vseirski potnik prihranil ogromne količine svežega zraka in živil.

Vseirski polet k zvezdam stalnicam je od nas še močno oddaljen, zimske spanje pa se lahko uresniči že v nekaj letih.

Zimsko spanje tudi za človeštvo

Nič več ne bomo živčni in redko tudi bolni; kljubovali bomo nevarnostim civilizacije, atomskemu stoletju, avtomatizaciji in nevarnostim vseirskih potovanj v trenutku, ko si bomo lahko od časa do časa privoščili po nekaj tednov ali mesecev zimskega spanja. Teoretično bi na ta način lahko dosegli starost 1400 let. Ameriški institut za biološke znanosti in zavod za morska raziskovanja sta vzajemno pričela s proučevanjem tega problema. Gre predvsem za spoznanje, kako bi živalsko zimsko spanje prenesli na človeški organizem. Nekaj milijonov ljudi je že opravilo nekaj takega zimskega spanja. Ze kakih deset let se znanstveniki ukvarjajo z vrsto globokega spanja, ki so ga francoski učenjaki morda nekoliko preneglo krstili za »umetno zimsko spanje«. Najvažnejša njegova značilnost je, da človeško telesno temperaturo - tako kot pri živalih - znižamo. Pri pristnem zimskem spanju zdrkne ta telesna temperatura na 4 stopinje Celzija, pri človeku so jo zaenkrat znižali na 28 stopinj Celzija.

Umetno zimsko spanje je nekakšna čudovita zdravstvena kura. Tudi pri najtežjih operacijah postane telo takorekoč nezahtevno. Tako znižanje temperature pomaga k premaganju infektivnih obo-

lelosti in spreminja pobesnele ljudi v mirne zemljane.

Se mnogo več si v prid človeštva obljublja znanstveniki od pristnega zimskega spanja, od ohlajenja telesa do skoraj nič stopinj Celzija. Tehnično je danes taka ohladiitev mogoca. Pod 25 stopinj Celzija obstoja resna nevarnost, da zaide srce izven svojega normalnega utripanja. Tako lahko polagoma nastopi nevarno migotanje srčnih prekatov, ki pogosto konča s smrtjo. Ce pa enkrat dosežemo temperaturo 4 stopinj Celzija, se ni bati škodljivih posledic. Nevarni sta samo obe temperaturni pregradi: prva se pojavlja pri 36 stopinj Celzija, druga pod 25 stopinj Celzija. Prvo premagujejo danes z ustreznimi medikamenti. Za drugo bi morali najti metode, kako jo uspešno ukantiti.

MRTVE ŽIVALI SO SE PREBUDILE

Leta 1960 se je prvič v zgodovini posrečilo znižati temperaturo pri dveh živalih na samo ledišče. Profesor Mario Dogliotti na univerzi v Turinu je spustil kri enega prašička in enega telčka skozi hladilnik in tako znižal telesno temperaturo obeh živali v nekaj minutah na nič stopinj Celzija. Srce se je ustavilo. Živali sta ostali praktično mrtvi.

Profesor Dogliotti je obe trupli zvil v neprodušni celofanski vrečki in ju posta-

vil v hladilnik. Po šestih urah je obe trupli spet izvlekel iz hladilnika in je kri obeh živali spustil skozi ogrejevalec in jima s tem spet obnovil normalno telesno temperaturo. Živali sta spet oživele.

Kakšen pomen imajo taki poskusi? To so poskusi, s katerimi naj bi se odprla pot za razhladitev človeškega telesa. Ce sta prašiček in telček prestala šesturno »mrzlo spanje«, lahko domnevamo, da bi se v takem stanju ohranila tudi več dni, več mesecev in ob minimalni prehrani tudi nekaj let, kajti ob tako nizkih temperaturah ni v telesu nobenih sprememb. Prav tako kot Trnjulčica v pravljici, bi tudi človek lahko spal sto let in bi se zbudil prav tako svež in mlad kot je bil pred uspanjavanjem.

Pristno zimsko spanje nekaj mesecev pa bi zadostovalo, da bi organizmu podelilo neslutene nove moči. Ameriški raziskovalec, dr. Donald R. Griffin, ki je član nove delavne skupnosti raziskovalcev zimskega spanja, je dognal, da živijo živali, ki zimo redno prespijo, dvajsetkrat tako dolgo od drugih živali iste teže in istih nagnenj.

PRVI SLOVANI BI BILI SE MED NAMI...

Človek, navajen na zimske spanje bi lahko živel 1400 let. Prvi Slovani na zahodu bi torej lahko še vedno živeli med nami.

Vrnimo pa se k dognani stvarnosti. Znano je, da vpliva že umetno zimsko spanje z 28 stopinj Celzija telesne temperature izredno pomirjevalno na živčni ustroj. Pristno zimsko spanje bi uravnovesilo sleherni živčni razkroj in bi človeka zavarovalo proti sleherni razdraženosti, proti hrupu in histeričnim vplivom. Po dosedanjih znanstvenih dognanjih je to najučinkovitejše sredstvo proti živčnim motnjam in bolezenskim pojavom, ki iz tega izvirajo.

Tudi največja nevarnost današnjih atomskih časov, radioaktivno izžarevanje, je za človeka v zimske spanju neškodljivo. To sta dokazala dva nemška učenjaka, ki sta obsevala polhe med zimskim spanjem s smrtno dozo 700 roetgenskih enot. Preden so se živali prebudile, sta jima učenjaka vbrizgnila cistein, ki preprečuje poškodbe zaradi obsevanja, če jih uporabljamo pred obsevanjem. Taka obsevanja med zimskim spanjem kažejo po prebujenju normalno vse svoje uničevalne posledice. Ce pa pravčasno, to je pred prebujenjem vbrizgnemo živalskemu organizmu, ki je bil izpostavljen kvarnemu obsevanju, cistein, teh okvar ni. Iz dosedanjih poskusov so izluščili naslednji nauk: človeka, ki bi se v umetnem spanju odpravil na vseirski polet, med vožnjo

PIKASTI PAS 22 KM SIROK KAZE PODROČJE POPOLNEGA SONČNEGA MRKA

POD ČRTO

Sibirski knjižni molji

Da spada današnji sovjetski človek med najbolj načitane prebivalce tega sveta, ni v Sovjetski nobena tajnost. Končno se je sovjetski človek šele v zadnjih štiridesetih letih naučil pisanja, branja in računanja. Ali v Nižnjem Ribinskem, v vasi, ki je od transsibirske železnice oddaljena dobrih 343 vrst, so v enem samem letu porabili nad 20000 knjig. Tega bi si nikoli ne mogel zamisliti niti knjižni razdeljevalec in cenzor Semjon Ilič Ukazov, ki je prav v tem trenutku prejel iz tega naselja 118. knjižno naročilo. Nad 20000 knjig torej v enem samem letu, to je uspeh, ki ga ne pozna nobena dežela na tem svetu.

»Pokorenko«, je dejal cenzor in se obrnil do svojega tajnika, »iz Nižnje Ribinske so spet naročili vsa zbrana dela, ki jih imamo na zalogi, in to spet v ljudski izdaji, na tem nemarnem papirju. Srečni smo lahko, da nekdo zastojni pobira vso to kramo. Koliko prebivalcev šteje pravzaprav to gneздо?«

»Stotri z otročadjo in analfabeti vrede«, je točno odgovoril tajnik, »če pa zadnje odštejemo, jih ostane enainštirideset. Tako zahtuje tajna policija.«

Ukazov je delil 20000 : 41, »počakaj«, je dejal, »to je 500 knjig na glavo. Sveta Marija! (Kadar je cenzorja obšlo presenečenje, so mu radi vhaiali prepovedani vzkliki.) Kaj je v vasi izbruhnila lakota, da ljudje žro knjige? Preberi mi pismo še enkrat!«

Okorenko si je nataknil naočnike in zajecjal:

Vselterarnemu razdeljevalcu Semjonu I. Ukazovu.

Dragi tovariš Semjon Iliči!

Prebivalci Nižnje Ribinske, ki Vas obdružujejo in so Vam zvesto vdani, se Vam iskreno zahvaljujejo za 117. pošiljko knjig, ki je dospela prejšnji teden ter smo knjige takoj porazdelili. Vi ne veste, dragi tovariš Semjon Ilič, kakšno dobroto ste nam s tem storili, in niti predstavljati si ne morete, s kakšnim spoštovanjem se izgovarja Vaše ime med nami.

Vendar, dragi tovariš Semjon Ilič, ostajajo še mnogi vaščani med dolgo zimo brez odlašljive literature, pa se zato udajajo žganju. In prav ti nesrečniki Vas po- nižno prosijo za nadaljno pošiljko. Pravijo, da je prav vseeno, če so vmes tudi knjige o empiriokriticizmu. Sprejeti bodo vse, tudi tisto, česar ne umejo izgovoriti. S tovariškim pozdravom in zahvalo v naprej, Vas pozdravljajo tovariši

N. S. Samojedev
za kolektiv Nižnji Ribinsk

Pokorenko je odložil naočnike in Ukazov je vzdihnil. Na eni strani mu je bila vloga dobrotnika hudo, vseč, na drugi se mu je dozdevalo, da nekaj ne more biti v redu.

»Kaj misliš, Pokorenko«, je neodločen spraševal, »ali naj vso Valdajo posečemo, da dobimo potrebni papir? V dveh ali treh letih bomo v krogu 60 vrst imeli samo puščavo, če bo Samojedev nadaljeval s svojimi naročili. Kaj naj storimo?«

Pokorenko je debelo buljil v strop in se pretvarjal, kakor da naporno razmiš-

lja o stvari. Na čelu so mu kipele gube, in živčno si je pulil svojo osiljeno brado, ko da bi hotel iz dlak izvleči pravno rešitev. »Naročila pač ne bomo izvršili in stvar je rešena.«

Ukazov se je razhudil. »Pokorenko!«, je zakričal, »ti si bedak in v vsakim dnem bolj neumen. Kaj vendar misliš, osliček, da bodo z nami storili, če se Nižnji Ribinskovanji na višjih mestih pritožijo, da smo jim odrekli dela velikega Lenina? Jaz ne mislim na samomor! Ne, drugače bomo stvar zagrabili, po diplomatsko, razumeš. Tebe, ki tako in tako nisi za nobeno rabo, bomo poslali skupno s pošiljko 118 v Nižnji Ribinsk. Povedal jim boš, da si urednik 'Pravde' in da nameravaš napisati dolg članek o njihovem vzornem izkoriščanju prostega časa. To bo mehka, dobrodela obloga. Norčki si bodo svoja imena ogledovali v časniku in od samega veselja se ne bodo prižili, če jim odklonimo 119. pošiljko. Tak postopaj diplomati. Si razumel, ti medved medvedasti?«

Pokorenko je hotel stroguemu cenzorju dopovedati, da traja vožnja v Nižnji Ribinsk tja in nazaj približno štiri tedne in da bi kot tajnik toliko časa ne smel izostati. Ukazov pa ga je nahrulil, ali se zaveda, da tako obnašanje pomeni neposlusnost, ki se najstrožje kaznuje. Ko je Pokorenko ujel to strašno besedo in ves blede izblebetal nekaj oprostilnih besed, je zbežal naravnost domov, da si pripravi svoja dva kovčka.

Dnevi in tedni so prešli. Ukazov je bil ves iz sebe od same hite in prisegal najhujšo maščevalnost, ker ni bil o tajniku

ne duha ne sluha. Včasih pa, ko je pre-mišljeval o oddaljenosti in o prometnih težkočah, ga je obšla misel, da se je tajnik morda po njegovi krivdi izgubil. Te domneve pa so se izkazale za neutemeljene. Ob koncu šestega tedna se je Pokorenko končno le vrnil. Strahotno je izgledal, neobrit in umazan, apatičen kot kitajski tovariši in rdečih oči kot kavkaški kunc.

Ko si je Ukazov od prvih pogledov nekoliko opomogel, je obupancu ponudil stolicco in ga z vidnim sočutjem spraševal, kako je bilo na poti.

»Zanimivo, vendar precej naporno«, je odgovoril Pokorenko izmučen.

»In kaj počenjajo knjižni molji v Nižnjem Ribinsku?«

»Kdo prosim?«

»No, Samojedov in njegovi literarni lakotniki.«

»Saj jih ni!«

Ukazov je vrglo pokonci. Pokorenko pa se je smejal kot norček. »Da, da, so tam«, je dejal duševno povsem odsoten, »ampak to vendar niso literarni lakotniki. Pijejo kot gobe in polegajo kot klade po pečeh.«

Ukazov se je zmehčal. Počasi, čisto polagoma se je sesedel na svojo stolicco in dejal: »In 20000 knjig?«

»Vse so zgozele v pečeh, z njimi kurijo.«

Avtomat

Na postaji mesta Ipsilon je postajal Gruden v pričakovanju na polževca, da ga prepele v naselje Iks. Ker na postaji ni bilo nobenega dekleta, da bi obdvoval

njene noge kot je bila njegova navada, se je obrnil do avtomatov. Iz prvega je potegnil zavitek karamel za 50 lir, iz drugega zavojček »ALFA«, tretji pa ga je iznenadil, kajti na njegovem oprsju je pisalo: »Vašo težo in usodo za 10 lir.«

»Saj ne tvegam bogzna kaj«, je pomislil Gruden. Kot mnogi skeptiki, je vsak teden študiral astrološko rubriko dnevnika. Spustil je z zarez desettirski kovanec.

Kazalo na tehničci se je zanašalo, v avtomatovem drobnovju je zaropotal in avtomat je izbruhnil listek z napisom: »Vi ste Gruden in tehtate 72 kg.«

Gruden je odprl usta in očel. Ampak on ni bil skeptik svojega porekla, če bi se čisto ne znašel.

»Slučaj!« je glasno vzklilnil. »Grudnov nas je vendar toliko pri nas.«

V zarezu je porinil še en desettirski kovanec za kontrolo.

Spet se je zazibal kažalec in spet je v drobnovju zakrutilo. »Vi ste Gruden in tehtate 72 kg«, je napovedal kartonski listek.

V tem trenutku se je na postaji pojavil Milčič.

»Hodi sem, prijatelj«, mu je zaklical Gruden.

Milčič je ubogal, si pustil vso zgodbo dopovedati, stopil na tehnicco, spustil svoj desettirski kovanec v zarezu in prejel listek. »Vi ste Milčič in tehtate 65 kg.«

Spet je bil Gruden na tehnici in spustil tretji desettirski kovanec v avtomat.

Tokrat pa je avtomat odpovedal. Na listku je pisalo: »Norček! Vlak je je pravkar odkuril!«

SOVRAŽNI BRATJE

Milovana Djilas - so izpustili iz ječe, svojih nazorov pa ni spremenil

V petek 20. jan. so jugoslovanske oblasti pogojno izpustile pisca »Novega razreda« Milovana Djilasa, na svobodo. Pred tem se je mešala moral nekdanji poglavar Titove Jugoslavije št. 2 obvezati, da se s politiko ne bo več ukvarjal.

Skoraj istočasno z Djilasovo pogojno osvoboditvijo je v Bernu izšla študija dr. Kurta Gasteygerja pod naslovom »Sovražni bratje«, ki naj posreduje zahodni javnosti spor Titove Jugoslavije z vzhodnim blokom. Tu je pisec celotno vprašanje, ki se ni prav nič izgubilo na aktualnosti, do podrobne analize in objektivno osvetlil. Titova obramba proti ideološki in oblastni Moskoviški hegemoniji je dokumentarno razčlenjena v vseh njenih najzgodnejših obdobjih. Stalinov poizkus, da bi l. 1948 s pomočjo kominformskega aparata stisnil Tita ob zid, je spodletel. Nacionalno revizionistični Jugoslovanci je uspelo, da izkoristijo svoj zemljepisni položaj in se kremelskemu pritisku učinkovito upre. Da se je to zgodilo, je vsekakor velika zasluga zahodne gospodarske pomoči, kar Titovci zelo radi pozabljajo.

Pobojni Moskve s Titom l. 1955 je sicer privedel do neke začasne normalizacije sovjetsko-jugoslovanskih odnosov, ki pa niso prestali dogodkov madžarske krize. Napihane ideološke in oblastne razlike so nato pripeljale te odnose do odprtega spora z vzhodnim blokom, ko se je titovsko odposlanstvo uprlo podpisu moskovske izjave komunističnih partij novembra 1957.

Titov upor proti moskovski nadoblasti, njegova nagajenja do revizionizma, ki so se posebno manifestirala z novim programom jugoslovanske komunistične partije, je ustvaril stalno ideološko sovražnost ne samo z Kremeljem, ampak tudi s Pekingom. Ti spori so se sprožili aprila 1958 in trajajo neprestano dalje. Z vsjo objektivnostjo razlaga dr. Gasteyger bistvo celotnega spora. Za Moskvo in ves vzhodni blok je revizionizem desničarsko oportunistična nevarnost, ki učinkuje kot asirupa na lastne partijske množice vzhodnega bloka in tudi na komuniste zahodnega sveta.

Dr. Gasteyger ugotavlja, da je Tit Jugoslavija vsaki svobodni sovražna diktatura in da je prav Djilasov slučaj klasičen primer za tako trditve. Kaj vse risarjajo komunisti v Sviici, Fran iji ali Italiji proti vsakokratni vladavini teh dežel,

Županov obisk na Opčinah

V nedeljo 22. jan. se je mudil pri naš tržaški župan, dr. Mario Franzl, ki je v kinodvorani obširno govoril o dvehletni občinski upravi. Po govoru se je s svojim spremstvom ogledal tudi v Marijanšču, da bi se seznanil s stanjem in napredkom zavoda. Ko se je v zavodu srečal s predstojniki in gojenci, jim je v slovensčini voščil dober dan in jim po domače dejal naj sedejo. Župana je pozdravil zastopnik gojencev in mu izrekel dobrodošlico najprej v slovensčini in nato tudi v italijanski. V svojem nagovoru je zastopnik gojencev poudarjal pomen zavoda, kjer se mladina vzgaja po krščanskih načelih v poštni in lokalne državljanke. Obenem je ponovil prošnjo, ki jo je preteklo jesen predstojniki in gojenci izrekli tržaškemu škofu, da bi namreč postavili v mestu poslopje, kamor bi se zavod preselil in bi se tako približal mestnim šolam.

Župan se je zahvalil za sprejem in pri tem omenil, da izhaja njegova rodovina iz neke furlanske vasi, kjer poteka etnična meja med Furlani in Slovenci. Povedal je, da živi v njegovi vasi oba naroda in medsebojnem spoštovanju. Neznanatna furlanska vasica potemtakem pravilno razume pojmovanje sožitja, ki je že stoletja zakoreninjeno v preprostem ljudstvu. Izrazil je željo, da bi se tako sožitje uveljavilo tudi na Tržaškem, tako po slovenskih vaseh kot v samem mestu.

Glede potrebnega poslopja v mestu je župan obljubil, da se bo resno zavezal za zadevo, dejal pa je, da je županski naslov sicer visokodonec, da pa je njegova oblast omejena.

DOGODKI PO SVETU

(Nadaljevanje s 1. str.)

NOVI AMERISKI POSLANIK V BEGRADU. Predsednik Združenih držav Kennedy je imenoval za novega veleposlanika v Beogradu bivšega ameriškega poslanika v Moskvi, Georgea Kennana. Kennan je po svojem odhodu iz Moskve l. 1953 zapustil diplomatsko službo. L. 1957 je prejel Pulitzerjevo nagrado za študijo »Ameriško-sovjetski odnosi v letih 1917-20«. V tem času predava politične vede na univerzi Yale.

ADENAUERJEVA 85LETNICA. Prve dni januarja je zvezni kancler Adenauer praznoval 85 let svojega življenja. Med številnimi čestitkami je bila tudi brzojavka Nikite Hruščeva.

PROTIKOMUNISTI SO PREKUCNILI FILOKOMUNISTIČNO VLADO V SALVADORJU in osnovali novo vlado pod predstvom polkovnika Alonsa Castilloa.

KUBANSKE ŽENE so pred kratkim ostro protestirale pred predsedniško palačo v Havani proti množičnim smrtnim obsodbam kubanskih bojevnikov za svobodo in demokracijo. Fidel Castro pobija z zločinsko histerijo nadutega diktatorja svoje nasprotnike.

ODPOVED OTONA HABSBURSKEGA. Za prve dni februarja pričakujejo, da bo Oton Habsburški, pretendent na avstrijski prestol, podpisal odpovedno izjavo, s katero se bo odrekel nasledstvenih pravic po svojem očetu cesarju Karlu. S tako odpovedjo si bo pridobil pravico na povratek v Avstrijo.

DONAVSKA DELTA NARASCA. Neka sovjetska znanstvena odprava je ugotovila, da je Donava izredno ponesnažena, posebno od Repensburga do Beograda. Od Beograda dalje proti Crnemu morju je reka prenapolnjena z naplavinami. Izračunali so, da odnaša voda na leto kakih 66 milijonov ton blata in peska proti svojemu izlivu. Tako narašča donavska delta letno za okrog 100 metrov proti Crnemu morju.

pa se nikomur niti las ne skrivi. Ko je Djilas razglabljal pred svetovno javnostjo razvrstitev novega razreda, so ga obsodili na 9 let ječe. Samo čiste diktature uveljavljajo tako zakonodajo. Če bi jo po kaki nesreči posnemali v Sviici, bi ne bilo na svobodi niti enega samega komuniste. Sicer pa so diktatorsko zakonodajo vsilili jugoslovanskim narodom tudi z Djilasovim aktivnim sodelovanjem.

Moskovska deklaracija 81 komunističnih partij decembra 1960 ponovno zelo ostro napada revizionistično Jugoslavijo in obtožuje Tita konspiracije z imperialisti. Vse to kljub doslednemu servilnemu zadržanju jugoslovanske zunanje politike v prid Moskve zlasti v tako imenovani antikolonialistični kampanji proti zahodnim silam. Jugoslovanska vlastna pot v socializem, Titov udobnostni nevtiralizem in njegove visokodoneče pretenzije, da bi ga svet sprejel kot »človečansko vest« v sporu med Vzhodom in Zahodom, vse to je razumljivo samo za tistega, ki temeljito pozna vzroke ideoloških in oblastniških konfliktov med Kremeljem in Beogradom. Prav taki uporabi je knjiga tudi namenjena.

Izpustitev Milovana Djilasa je po neuradnih vesteh sledila dolgotrajnim posvetovanjem med vrhunskimi komunisti. Zahodne socialistične stranke so v Beogradu večkrat zahtevale amnestijo za obsojenca. Titove oblasti so bile tudi voljne ugoditi tem zahtevam pod pogojem, da za amnestijo zaprosi sam Djilas. Ponosni Crnogorci pa se je dolgo časa upirali taki prošnji. Upiral se je tudi tedaj, ko so bile oblasti pripravljene izpustiti ga pod pogojem, da podpiše izjavo, po kateri se obvezuje, da se s političnim delom ne bo ukvarjal.

Na kakšni resnični osnovi je bil sedaj izpuščen, ni znano, ker v zatrjevanja titovskega tiska nihče ne veruje. Možno je, da si Djilas s sedanjem gospodarsko prenosno obljublja, da bo nastopilo pragmatično zrahljanje partijske diktature in smatra svojo mučeniško vlogo proti sedanjemu režimu za preživelo. Dejansko se je v praksi marsikaj nesmišljeno od tistega, kar je on v svojih člankih v »Borbici« l. 1954 in kar ga je spravilo v ječo, napovedoval.

Prvi proces proti Djilasu decembra 1954 je bil - kot se je kasneje pokazalo - predpogoj za Hruščevo potovanje v Beograd in za prehodno pomirjenje s Sovjeti. Kasneje, ko so bili vsi mostovi v tej smeri porušeni, je Djilasov primer izgubil za režim svojo prvotno pomembnost.

Milanova Djilasa so pogojno izpustili na prostost. Ostal bo še nadalje pod policijskim nadzorstvom. Brez posebnega dovoljenja ne bo dobil potnega lista za obisk tujine. Njegov položaj je podoben položaju zasebnika. Iz partije je bil izključen že po drugi obsodbi. Po zakonu ima pravico na pokojnino. V ostalem pa razpolaga s precejšnjim premoženjem v tujini, ki si ga je prislužil s svojimi knjižnimi deli. V zadnjem času se je v ječi zelo pridno ukvarjal s teoretičnim študijem. Verjetno se bo tudi nadalje publicistično uveljal; za enkrat seveda samo za svojo zasebno uporabo.

Po pogojni izpustitvi je Djilas na svojem stanovanju v nekem intervjuju dejal: V splošnem so se mnogi nazori le neznatno spremenili. Svet se spreminja, dejstva se spreminjajo in posledno so se primerno spremenili tudi moji nazori. Ali v bistvu so moji socialni, ideološki in filozofski nazori ostali nespremenjeni.

REPENTABORSKE VOLITVE

V soboto 28. jan. je bila na Repentabru prva seja novoizvoljenega občinskega sveta. Kot je bilo že v naprej določeno, je bil za župana izvoljen z glasovi večine, g. JOŽE BIZJAK. Odbornika pa sta Milan Purič in Veljko Guštin.

Po vsakih volitvah poveljuje vsaka stranka ali politična skupina svoje uspehe. To je navada in politična nujnost. Ker mi skušamo oceniti položaj z nadstrankarskega stališča, ne bomo podčrtali našega nedvomnega uspeha, ki nam dovoljuje ugotovitev, da so pristasi Slovenske liste daleč najmočnejša skupina v občini Repentabor, ampak bomo raje podčrtali dejstvo, da so volitve v tej občini dokazale, vsaj v pretežni meri, da je napočil dan, ko je mogoče tudi med nami voditi volilno borbo brez klevetanja in žalitev političnih nasprotnikov.

Slovenska lista je od vsega začetka pozvala svoje nasprotnike, naj opustijo osebno napadanje, da se dokaže pred ostalimi Slovenci zrelost občinarjev in volivcev repentaborske občine. Ta poziv ni ostal glaz vpijočega v puščavi; z eno samo izjemo, so se tudi naši nasprotniki tega držali in tako omogočili današnjo ugotovitev: prvič v povojni dobi smo se srečali Slovenci raznih svetovnih nazorov v političnem boju, ne da bi se oblivali s psovskami, ki samo ponižujejo našo skupnost.

Zmagali so pristasi KPI in NSZ, ki so se morali povezati z izobčencem za zmago nad našo skupino, ki je nastopila sama. To je naš glavni politični uspeh: vsi so se morali združiti proti nam samim.

Da ni bilo mogoče od 105 glasov, ki smo jih dosegli novembra pri pokrajinskih volitvah, doseči potrebnih 180-200, kot je izid dokazal, to smo vedeli. V politiki se čudeži čez noč ne dogajajo. Čez noč ne, v štirih letih pa so tudi čudeži mogoči.

Povedali smo, da bomo nasprotnikom, v slučaju njihove zmage, čestitali. To danes tudi storimo ter jim iskreno želimo obilo uspešnega dela v blagor naše občine. Istočasno pa jim zagotavljamo da se bo naša skupina aktivno udeleževala z najboljšimi močmi v občinskem svetu, da

bo na razpolago z nasveti, da bo odkrito kazala na napake, ki se bodo delale, v pripravi, da je to dolžnost manjšine v demokraciji. Nečemo in ne bomo hujskali in tudi ne rovarili proti nikomur: naši svetovalci bodo iskreni in pošteni sodelavci, ki bodo skrbeli samo zato, da se ščitijo koristi občinarjev ne pa političnih strank.

Obžalujemo samo eno dejstvo, in sicer to, da so se naši nasprotniki po volitvah spustili v osebne napade po časopisju. Ti napadi so bili brezpomembni in zato škodljivi. Nanje ne bomo odgovarjali, ugotavljamo samo, da je strah kilav svetovalec. Bali so se nas do skrajne mere, in ko je strah postal, jim je to udarilo v glavo. Drugič upamo, da bodo imeli boljše živce. Kot jih imamo mi.

Sedaj na delo za blagor naše občine. Vi in mi, pljunimo v roke, da bomo čez 4 leta lahko ugotovili, kdo je bil boljši. Na tem čilju Vas čakamo. Na svidenje, in še enkrat obilo sreče pri delu!

Slovenska lista.

Dogodki doma

NEZMOTLJIVI TITO. »Pr. d.n.« je pred kratkim priobčil Titovo izjavo, po kateri znaša letni dohodek jugoslovanskega podanika 360 dolarjev. Tito je računal dolar po 300 dinarjev. Z uvedbo novega tečaja 750 dinarjev za dolar, je njegova lastna vladavina priznala, da je ta novi tečaj več ali manj stvaren. Če računamo letni dohodek po tem stvarnem tečaju, potem znaša njegova dolarska vrednost komaj 150 dolarjev. To pa je nominalni dohodek »nile Jugoslovijev; dejansko pa je še nižji, ker se je od l. 1940 dalje dolar pomembno razvedrnotil. Sicer pa za tako ugotavljanje niso potrebni niti elektronski stroji in niti posebno večji računalji, kdor ima danes v Jugoslaviji 30 let že ve, kako je z dvigom življenjske ravni. Ta se res uveljavlja pri 5 odst. prebivalstva, pri novem razredu, pri ostalih pa bo - kot sami napovedujejo - že v kratkem spet zdrknila - navzdol.

Prošnja iz poziv

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA izpolnjuje važno nalogo in njeno delo je že rodilo lepe sadove. Skupina slovenskih kulturnih delavcev ohranja ideale slovenske duhovnosti ko ustvarja na polju znanosti, umetnosti, kulture. Podpora in zaupanje je uživala že od početka. Iz globeke ljubezni do slovenstva izvira vse to delo, ki krepi in množi tudi delavnost na verskem, socialnem in političnem polju. Naše kulturno delo koraka vzporedno s tokovi, ki oplajajo vse človeštvo; naše bivanje v zamejstvu dobiva s tem poseben pomen in vrednost.

Napori pa bodo brezuspešni, če ne bodo sponeli na medsebojnem razumevanju in podporanju. Delo bo začelo hirati, ako se za njegovo usodo ne zavzamejo vse plasti našega naroda; prav vsi mi moramo prisločiti na pomoč v čim večji meri.

Slovenska kulturna akcija se ob začetku novega knjižnega leta obrača na vas vse s pozivom za narobe in podporo. Njenemu klicu nikakor ne smemo ostati gluhi. Po svojih močeh jo skušamo okrepiti; zgradimo ji trdno zaledje vsega naroda, ki mu je mar za usodo slovenske kulture v zamejstvu.

Slovenska kulturna akcija je že opr-

X. tradicionalni dobrodelni ples S. D. D. v Trstu

Ce bi bilo še treba dokazati, da ni nobenega izživljanja naše narodne manjšine na Tržaškem, bi nudil najboljši dokaz prav X. tradicionalni ples Slovenskega dobrodelnega društva v Trstu v soboto 14. januarja t.l. v razkošnih prostorih hotela Excelsior v Trstu.

Se nikdar ni bilo prisotnih toliko domačih gostov, novih in starih, še nikoli ni bil ples tako razgiban, še nikoli ni bilo vzdušje tako sproščeno in še nikoli ni prišla slovenska domačnost do takšnega izraza kot prav na tem zadnjem plesu SDD, ki zadobiva iz leta v leto svojstven reprezentativen značaj zamejskih Slovencev.

Zastopani so bili vsi socialni sloji, mnoge politične, gospodarske in javno-upravne osebnosti iz Tržaškega in Goriškega, zelo veliko število naše študirajoče mladine, predvsem maturantov, ter predstavniki našega razumniškega sloja in slovenskih visokošolcev. V rekordnem številu so se odzvali povabilu goriški rojaki iz celega podeželja, ki so morali paleti kar autobus za tako veliko število udeležencev.

Odbor SDD je letos poskrbel za čim večjo pozitivno prireditve z izvolitvijo kraljice večera, za kateri naslov je bilo živahno tekmovalje. Na podlagi števila prejetih nageljnjev, je bila krona podeljena mladi, lepi in elegantni visokošolki, kateri je odbor poklonil priložnostno darilo v spomin. Naslov pobočne kraljice plesnega večera si je priborila playolasa mladenka iz Sestane, ki je bila po številu nageljnjev na drugem mestu.

V okviru večera je bila izžrebana še velika torta s pomembnim napisom in steklenica šampanjca ob živahnih in duhovitih napovedovanjih mladega in simpatičnega kavalirja.

Nič čudnega, da je uspeh tega plesnega

večera presegel okvir navadne plesne zabave in vse dosedanje prireditve SDD, ko se je staro in mado - predvsem mlado - prostodušno zabavalo ob zvokih - priznane plesnega orkestra tja do zgodnjih jutranjih ur, ko so se za njo vztrajno plesalci razhajali. Na svidenje prihodnje leto!

TRŽASKI PREPIHI

Zloraba OZN in titovska nevtiralnost

Kubanske obtožbe proti dozdnevnu napadu Združenih držav proti Kubi, so se pred Varnostnim svetom po dvodnevnem zasledanju razbile v nič.

Kot se je v Varnostnem svetu izkazalo, je kubanski zunanji minister Raoul svojo težko obtožbo utemeljeval na nekakšnem pismu, ki naj bi ga ameriško zunanje ministrstvo razposlalo državam Latinske Amerike in v katerem naj bi bilo tudi govora o vojaški intervenciji proti Kubi, če bi Sovjeti na otoku zgradili raketna oporišča.

Čilski delegat je povedal, da njegova država take ameriške note nikoli ni prejela, niti je Kubanec priznal, da se je pri svoji obtožbi opiral na časopisne vesti. Pri tem ni povedal iz kakšnega tiska je črpal svoja zaupna poročila. Vse pa izgleda tako, da so Sovjeti počili svojega kubanskega rdečega diktatorskega Benjamina, kako se v mednarodni politiki na genen način spletkari.

Značilno za razmere, v katerih živimo, je vsekakor dejstvo da neka vlada nažene neko drugo vlado pred sodnike, čeprav nima tožljiva najmanjšega dokaza za svojo obtožbo. Kaj so ljudskodemokratski tožilci prodirli s svojo nemoralo pred mednarodna rabsodišča? V Varnostnem svetu so vsekakor prejeli zaslužen klobuto. Pri tej zadevi kot v Kongu, Belgiji, Severni Africi, Laosu in drugod se je ponovno izkazalo tudi nevtralistično zadržanje titovskega tiska, ki dosledno pobira pokvarjeno protiamerisko propagandistično fresko iz kremelske kuhinje, da z njo svojim bralcem zabavi 100 milijonsko ameriško posojilo. Tako titovci vlečejo propagando iz Vzhoda, dolarje iz Zahoda. Pa se še najdejo ljudje, ki jim zanikajo nevtralističnost.

JUTRO BREZ SONCA

(Konec s 3. strani)

vrsti nameravajo preučevati sončno krono z vsemi razpoložljivimi instrumenti. Glavno njihovo delo bo potemtakem osredotočeno v tisti dve minuti časa. Plinasti omot, ki obkroža Sonce, krona, vsebuje nešteto skrivnosti, ki jih nameravajo odkriti. Procesi, ki se odvijajo pri temperaturi enega do dva milijona stopinj Celzija na področjih krone, bi morda povedali, kaj se dogaja v samem Soncu, od katerega je odvisno vse naše življenje.

V Jugoslavijo bodo prispele odprave astronomov iz Zahodne in Vzhodne Nemčije, iz Avstrije, Belgije, Italije, Poljske, Velike Britanije in mnogih drugih dežel. Iz Združenih držav prispe ekipa s posebno ladjo, ki je opremljena z najsoodobnejšimi instrumenti. Poleg ostalega, bodo Američani prinesli s seboj tudi deset teleskopov.

VARUJMO VID!

Vsem onim, ki bodo opazovali fenomen, toplo priporočamo, da varujejo oči. Neposredno opazovanje posameznih faz sončnega mrka s prostim očesom, posebno še z daljnogledom brez zaščitnega filtra, lahko uniči vid. Naj zadostuje dejstvo, da so lanske leto zaznamovali 150 slučajev trenutne izgube vida pri prebivalcih San Franciska dne 20. septembra 1960. Okrog 80 odst. teh primerov so zabeležili pri mladini, ki se ni zavedala nevarnosti. Zdravniki opozarjajo, da je bil pri nekkih osebah vid stalno pokvarjen za 30 do 40 odst.

Kako bo tega dne z vremenom, je povsem negotovo. Izgledi za lepo vreme so po dolgoletnih statističnih podatkih po predelih, ki jih bo zadel senca, precej klavni. Se najboljši izgleda nudita oba slovišta dalmatinska otoka Hvar in Brač. Zato bo tudi večina astronomov odšla tja. Med drugimi bodo prisotni tudi Slovenci. Astronomska sekcija Prirodoslovnega društva iz Ljubljane bo poslala posebno ekipo znanstvenikov.

DAROVI

Za SDD daruje gospa Torbidoni Pierina 1000.- lir. Lepa hvala!

Za sklad »Demokracija« daruje g. Karol Jakonič iz Kanade lir 2000.- Iskrena hvala!

Odgovorni urednik:

Prof. IVAN RUDOLF

Ukarna Adria, d.d. v Trstu

Uredništvo in uprava:
Trst, ul. Machiavelli 22-II - tel. 3-62-35
Dopisi za uredništvo:
ul. S. Anastasio 1/e - Tel. 23-039
Goriško uredništvo:
Gorica, Riva Piazzetta 18-I
CENA: posamezna številka L 30,-
Naročnina:
mesečno L 50,- — letno L 600,-
Za inozemstvo:
mesečno L 90,- — letno L 1000,-
Poštni čekovni račun: Trst št. 11-7223